

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w sprawie reorganizacji szkoły wydziałowej żeńskiej w Jasle.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 14. września 1888 przekazał Wysoki Sejm petycję gminy miasta Jasła o utworzenie szkoły wydziałowej żeńskiej Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Pismem z dnia 12. lutego 1889 L. 53.399 zawiadomił Wydział krajowy gminę miasta Jasła, że petycji tej nie może przedłożyć Wysokiemu Sejmowi z wnioskiem przychylnym, ponieważ gmina tego miasta oprócz dostarczenia lokalu, opału i sprzętów szkolnych, do czego już z ustawy jest obowiązana — żadnego datku na utrzymanie szkoły w petycji swej nie przyrzekła.

Wezwał przeto Wydział krajowy gminę, aby zawotowała potrzebne fundusze i określiła dokładnie, jak szkoła ta ma być urządzoną.

Wobec tego, że miasto Jasło, według obliczenia ludności z roku 1880 liczy ponad 3.000 mieszkańców, mianowicie 3.300, koszta założenia ośmioklasowej szkoły wydziałowej żeńskiej tamże, to jest wydatki na płace nauczycieli i nauczycielek dla nowo utworzonych czterech klas wyższych, przedstawiałyby się w sposób następujący:

1. Płaca dyrektora wraz z dodatkiem	800 zł.
2. płace czterech nauczycielek starszych po 600 zł.	2.400 „
3. płaca katechety	600 „
Razem	3.800 zł.

Ponieważ obecnie pobiera nauczycielka kierująca istniejącą szkołą ludową kwotę 500 zł. rocznie, należy ten wydatek odliczyć, gdyż kierownictwo szkoły ludowej obejmie wyżej wymieniony dyrektor. Nadwyżka kosztów zatem spowodowana przekształceniem czteroklasowej szkoły ludowej na ośmioklasową wydziałową, wynosiłaby kwotę 3.300 zł.

W prośbie swej z dnia 19. kwietnia 1890, wystosowanej do c. k. Rady szkolnej krajowej, a odstąpionej przez nią Wydziałowi krajowemu odezwą z dnia 5. maja 1890 L. 7.452, oświadczyła gmina miasta Jasła, że jest gotową przyczynić się do utrzymania szkoły wydziałowej roczną kwotą 270 zł.

Na prośbę tę odpowiedział Wydział krajowy pismem z dnia 7. października 1890 L. 19.859 oznajmiając gminie, że w sprawie przekształcenia szkoły ludowej na wydziałową przedłoży Wysokiemu Sejmowi tylko w tym razie przychylny wniosek, jeżeli gmina podejmie się dopłacać rocznie kwotę 1.000 zł.

Do ostatniej swej prośby z d. 24. października dołącza Zwierzchność gminna uchwałą Rady gminnej, którą to obowiązuje przyczynić się do utrzymania wydziałowej szkoły roczną kwotą 500 zł.

Jako motyw, dla których gmina nie może podwyższyć dotacyi, podaje Zwierzchność gminna to, że zwykle dochody jej ograniczone są głównie tylko na dochody z propinacyi miejskiej, które razem z innymi pomniejszonymi dochodami wynoszą zaledwie kwotę 25.000 zł., dalej, że w ostatnich czasach musiała gmina miasta Jasła ponosić znaczne wydatki, mianowicie na wystawienie budynku gimnazyalnego i sądowego, jak również to, że wzrost miasta, spowodowany otwarciem sądu obwodowego i wybudowaniem kolei Rzeszów-Jasło, wkłada na gminę coraz nowe obowiązki na cele bezpieczeństwa publicznego, na cele sanitarne i t. d., jednym słowem, że gmina miasta Jasła nie widzi się w możności wobec tego, że już na cele szkół ludowych wydaje więcej, niż tego ustawa wymaga, przyczynić się znaczniejszą sumą do założenia szkoły wydziałowej żeńskiej, z której zresztą, zdaniem gminy, przedewszystkiem korzystać będą okoliczni mieszkańcy.

Wydział krajowy przyznaje, że gmina miasta Jasła jest obecnie obciążona bardzo znacznymi wydatkami, musi jednak zauważyć, że wydatki obecnie przez gminę miasta Jasła poczynione, przyczynić się tylko mogły i przyczyniły się już do znacznego wzrostu miasta i że niewątpliwie w krótkim czasie wzrost ten przybierze jeszcze większe rozmiary, wskutek czego i siła podatkowa miasta się powiększy. Wobec tego dalej, że gmina miasta Jasła nie ma żadnych dodatków gminnych, że zatem i obecna siła podatkowa mieszkańców nie jest jeszcze wcale osłabiona, Wydział krajowy nie widzi powodu do uwzględnienia prośby na tych warunkach opartej, tembardziej, że szkoły wydziałowe w Rzeszowie, Tarnowie, a wreszcie i będąca przedmiotem uchwały obecnej sesyi Wysokiego Sejmu szkoła wydziałowa w Kołomyi, zorganizowane zostały z mniejszem stosunkowo obciążeniem funduszu krajowego.

Wydział krajowy wnosi zatem :

Wysoki Sejm raczy uchwalić :

I. 1. W miejsce dotychczasowej szkoły ludowej pospolitej żeńskiej w Jasle, utworzoną zostaje w tem mieście z początkiem roku szkolnego 1891/2 czteroklasowa szkoła wydziałowa żeńska, połączona z czteroklasową szkołą pospolitą, tudzież z kursami uzupełniającymi, mianowicie z kursem praktycznym robót kobiecych i kursem teoretycznym dla dorosłej młodzieży płci żeńskiej, a to w myśl załączonego jak A. statutu.

2. Wszystkie w art. XXIV. ustawy z d. 2. lutego 1885 (Nr. 29 Dz. u. kr.) wymienione wydatki na powyższą szkołę ponosić będzie gmina miasta Jasła z własnych fundusów.

3. Oprócz prestacyi dotychczasowych dobrowolnych i prestacyi ustawą nałożonych na pokrycie płac nauczycieli, gmina obowiązana będzie dopłacać jeszcze corocznie kwotę 1.000 zł. na płace nauczycieli zreorganizowanej szkoły wydziałowej. Resztę wydatków na płace dyrektorów i nauczycielek powyższej szkoły ponosić będzie fundusz szkolny okręgowy, względnie krajowy.

4. Wydatki na utrzymanie kursów uzupełniających teoretycznego i praktycznego, które przy powyższej szkole urządzić się mają, pokrywane będą z opłat szkolnych i dobrowolnych datków, a w razie gdyby opłaty i datki te nie wystarczały, będzie reszta kosztów pokrytą także z funduszy gminnych.

II. Sejm achwała załączony pod A. statut.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 12. listopada 1890.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Oktaw Pietruski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Projekt statutu

szkoły wydziałowej żeńskiej połączonej z pospolitą, tudzież kursów
nauki dopełniającej w Jaśle.

§. 1.

Cel szkoły wydziałowej żeńskiej wskazuje Art. IX .krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. lutego 1885. (Nr. 28 Dz. u. kr.)

§. 2.

Ze szkołą wydziałową łączą się kursa uzupełniające, teoretyczny i praktyczny.

§. 3.

Szkoła wydziałowa wraz z kursami uzupełniającymi tworzy organiczną całość i zostaje pod jedną dyrekcją. Tej samej dyrekcji podlega zarazem czteroklasowa żeńska szkoła ludowa pospolita, połączona ze szkołą wydziałową.

§. 4.

Językiem wykładowym tak szkoły pospolitej jak i wydziałowej, tudzież kursów uzupełniających jest język polski.

I. Szkoła wydziałowa.

§. 5.

Szkoła wydziałowa obejmuje kurs nauki czteroletni o 4 klasach.

§. 6.

Warunkiem przyjęcia uczniicy do tej szkoły jest świadectwo z IV. klasy szkoły ludowej pospolitej, lub pomyśny wynik egzaminu wstępnego, przy którym kandydatka wykazać ma znajomość wszystkich przedmiotów, przepisanych planem naukowym dla klasy IV. czteroklasowych szkół żeńskich.

§. 7.

Prócz przedmiotów wskazanych Art. VII. i IX. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885. będą także udzielane język francuski i nauka muzyki jako przedmioty nadobowiązkowe.

§. 8.

Nauka odbywać się będzie wedle planu naukowego, wydanego przez c. k. Radę szkolną krajową.

§. 9.

Grono nauczycielskie szkoły wydziałowej żeńskiej składa się z dyrektora, katechety i 4 nauczycielek z kwalifikacją do szkół wydziałowych. Rada szkolna okręgowa, a w razie wątpliwości Rada szkolna krajowa oznacza grupy kwalifikacyjne, do których uzdolnienie potrzebne mają wykazać kompetentki przy każdorazowym ogłoszeniu konkursu. Przytem należy tak postępować, ażeby wymaganiom planu naukowego co do rozkładu przedmiotów naukowych stało się zadość.

Kierownik ma się wykazać przynajmniej patentem nauczycielskim dla szkół wydziałowych.

§. 10.

Dyrektor i 4 nauczycielki dla 4 klas szkoły wydziałowej mają posady stałe. Stanowisko katechety określa osobna ustawa. (Dz. u. kr. Nr. 71 z roku 1889).

II. Kurs uzupełniający teoretyczny.

§. 11.

W myśl art. XII. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 urządza się kurs uzupełniający w kierunku teoretycznym dla młodzieży dorosłej płci żeńskiej. Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 12.

Kurs ten ma na celu uzupełnienie wykształcenia, udzielonego przez szkołę wydziałową i obejmować może następujące przedmioty.

a) Historję literatury powszechnej z szczególnem uwzględnieniem literatury polskiej.

b) Historję powszechną nowszych czasów.

c) Estetykę ze szczególnem uwzględnieniem utworów ducha polskiego.

d) Wiadomości z higieny, pedagogii, dydaktyki o ile są potrzebne w przyszłem powołaniu kobiety.

e) Naukę gospodarstwa domowego.

Liczbę godzin wyznacza Rada szkolna miejscowa, nauka zaś tak będzie rozłożoną, by uczennicom tego kursu umożliwić korzystanie z niektórych działów kursu praktycznego robót kobiecych.

§. 13.

Waruntem przyjęcia jest ukończenie szkoły wydziałowej z dostatecznym postępem, lub złożenie egzaminu wstępnego z nauk w szkole wydziałowej udzielanych, a ilość uczennic nie może przekraczać w jednej klasie 45.

§. 14.

Nauk udzielać będą zawodowi nauczyciele lub nauczycielki, przedstawiani corocznie przez Radę szkolną miejscową do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej. Renumeracye wyznacza im Rada szkolna miejscowa.

§. 15.

Udzielający nauk na tym kursie zbierać się będą pod przewodnictwem dyrektora na konferencye peryodyczne, celem omawiania kwestyj dotyczących kursu, a wnioski przedstawiane będą władzy nadzorczej.

§. 16.

Uczennice kursu teoretycznego składają na ręce dyrekcji z początkiem każdego roku szkolnego wpisowe 1 zł., a oprócz tego z początkiem każdego miesiąca nauki opłatę, wynoszącą miesięcznie 2 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu teoretycznego połączonych. Radzie szkolnej miejscowej służy prawo podwyższenia ewentualnie niżenia opłaty, także uwolnienia od połowy opłaty ubogich, odznaczających się w naukach uczennice na przedstawienie grona nauczycielskiego; jednak liczba uwolnionych nie ma przenosić $\frac{1}{4}$ ogółu uczennic.

III. Kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 17.

W myśl ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 art. XI. urządza się kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 18.

Kurs ten obejmować może oddział krawiectwa i oddział białego szycia, a mianowicie obejmuje oddział białego szycia:

- a) Naukę kroju bielizny w połączeniu z rysunkiem stosownym.
- b) Ćwiczenia w szyciu ręcznym i maszynowym według najlepszych metod, z uwzględnieniem metody szalenfeldowskiej i poznanie towarów.

Oddział krawiectwa obejmuje zaś:

- a) Naukę kroju sukien w połączeniu z rysunkiem stosownym.
- b) Wykonanie robót według najnowszych metod z uwzględnieniem nauki o kolorach i stylach, tudzież towaroznawstwa.

Oprócz tego mogą być na kursie praktycznym wykładane:

- a) Rachunki kupieckie w połączeniu z buchalterią.
- b) Stylistyka handlowa.
- c) Geografia handlowa.

§. 19.

Czas trwania tego kursu, tudzież liczbę godzin nauki, oznacza Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 20.

Na kurs praktycznych robót wpisać się mogą uczennice po ukończeniu z dostatecznym postępem szkoły wydziałowej, a także uczennice, które z takim postępem ukończyły tylko 4-klasową szkołę pospolitą lub wykazały wiadomości, odpowiadające tejże szkole, ale tylko pod tym warunkiem, że skończyły 14 rok życia.

§. 21.

Etat sił nauczycielskich powyższego kursu t. j. liczbę nauczycielek, ich stanowisko (czy stałe, czy tymczasowe), ich płace i inne pobory, tudzież ich emeryturę uchwała Rada miejska i przedkłada do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej.

§. 22.

Warunkiem uzyskania posady jest świadectwo dojrzałości, uzyskane w seminaryum nauczycielskiem, oraz świadectwo z ukończonych z dobrym postępem kursów robót kobiecych w szkole fachowej.

Nauczycielki tak tymczasowe, jakoteż stałe mianuje w myśl art. 10 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. k. Nr. 16) na przedstawienie Rady miejskiej Rada szkolna okręgowa.

§. 23.

Przepisy dyscyplinarne, obowiązujące nauczycieli szkół ludowych stosują się także do nauczycielek na kursie robót kobiecych. Sprawy ich dyscyplinarne należą jednak do Rady szkolnej okręgowej, a tylko kara wymieniona w art. 24. lit. e. ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. k. Nr. 16) zastrzeżoną jest orzeczeniu Rady szkolnej krajowej.

§. 24.

Uczennice kursu praktycznego składają na ręce dyrekcji z początkiem każdego roku wpisowe 1 zł., a nadto z początkiem każdego miesiąca nauki opłatę w kwocie 2 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu praktycznego połączonych. Co do podwyższenia lub niżenia, a względnie uwolnienia od połowy opłaty, obowiązują odnośne postanowienia §. 16. Uczennice kursu teoretycznego, uczęszczające na kurs robót, nie składają osobnej opłaty.

§. 25.

Po ukończeniu kursu praktycznego lub teoretycznego otrzymuje uczennica świadectwo, stwierdzające postęp w naukach.

§. 26.

Rada szkolna krajowa może na żądanie Rady miejskiej w miarę potrzeby rozszerzyć zakres nauki na kursach uzupełniających, tak praktycznym jak i teoretycznym, a przeto zmienić postanowienia, zawarte w §§. 12. i 18. statutu.

§. 27.

Co do ingerencji dyrekcji zakładu do kursu praktycznego stosuje się w zupełności §. 15., nadto obowiązana jest dyrekcya do składania rocznych sprawozdań Radzie szkolnej krajowej za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej, a względnie okręgowej.

§. 28.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. września a kończy 30. czerwca uroczystem zamknięciem z wystawą prac uczennic.

